Gondwana University, Gadchiroli

Direction No 20 of 2025

(For University constituent Model Degree College Only)

Admission of Students and conduct of Examination leading to the Award of the Multidisciplinary Three Year Degree of Bachelor of Arts (B.A.) (Credit Based Semester Pattern) under University in our own village scheme in the Faculty of Humanities, Direction, 2025

Whereas, the Maharashtra Public Universities Act, 2016 (Maharashtra Act No. VI of 2017) (hereinafter "the Act") has come into force with effect from 1st March 2017 and the same is applicable to Gondwana University, Gadchiroli (hereinafter "the University");

AND

Whereas, the National Education Policy (NEP-2020) focusing on skill development of students pursuing higher education and as per Maharashtra State Government Resolution of Higher and Technical Education Department No.NEP-2020/PR.KR.09/UE-3/SHIKANA, dated 20 April 2023, and also improvement in gross enrolment ratio of the students in higher education is required to be implemented by the Gondwana University by redesigning its existing academic programmes and also devising new modalities for admission of students and for implementation of those academic programmes;

AND

Whereas, the Board of Deans of the University in its meeting held on 1.03.2023 vide item no.1 constituted an Adhoc Committee (BoS), under the faculty of humanities, for framing syllabus of the Multi-disciplinary Bachelor of Arts (B.A.) (Three Year Duration) (Credit Based Semester Pattern) programme to be offered by the Model Degree College, aconstituent college of the University and the said Adhoc committee in its meeting held on 8* and 15' March 2023 has framed the structure of the multidisciplinary the said Bachelor of Arts (B.A.) programme consisting of three years (six semesters) (Credit Based Semester Pattern) and the said programme has been approved by the Vice- Chancellor of the university under section 12(7) of the act, acting on behalf of the faculty of humanities, the academic council and the management council of the university on 23/03/2023.

AND

Whereas, as per provision of section 73 (1) of the act, an ordinance is required to frame laying down the condition under which students can be admitted to courses of study for award of a degree but since, making of an ordinance is a time consuming process and there is an urgency for regulating multidisciplinary Bachelor of Arts (B.A.) (Three Year Duration) (Credit Based Semester Pattern) degree programme for the academic session 2025-2026;

AND

Whereas, as the earlier Direction No. 04 of 2024 has lapsed by Provisio virtue of Provisions of the section 12 (8) of the Act. Therefore, considering the emergency of the situation. It is necessary to issue fresh Direction.

Now, therefore, I, Dr. Prashant Shridhar Bokare, Vice-Chancellor of the University, in exercise **of my powers** under section 12(8) of the Act, do hereby issue the following Directions.

1. This Direction shall be called "Admission of Students and conduct of Examination leading to the Award of the Multidisciplinary Three Year Degree of Bachelor of Arts (B.A.) (Credit Based Semester Pattern) in the Faculty of Humanities, Direction, 2025".

2. This Direction shall come into force from the date of its issuance;

3. The objective of this three year multidisciplinary under graduate Bachelor of Arta
   - To enhance Gross Enrollment Ratio (GER) of the area under the jurisdiction of the **University** i.e. districts of Gadchiroli and Chandrapur in Maharashtra State.
   - To enhance the Human Development Index (HDI) in the area within the jurisdiction of the University.
   - To enhance work efficiency of the targeted people over a long period.
   - To attain self-dependency for the people residing in the rural areas.
   - To improve employment potentials in village areas.

4. Definitions: - In this Direction, unless the context requires otherwise, the words and phrases shall have the meaning given hereunder.
   a) "Application Form" means a form prescribed by the University for seeking admission to the programme under this direction.
   b) "Competent Authority" means the Authority appointed by the Vice-Chancellor, for any specific purpose of the programme under discussion.
   c) "Course" means a subject or a paper offered in any semester under the programme.
   d) "Program" means the Bachelor of Arts (B.A.) (Three Year Duration) (Semester Pattern) (C.B.C.S.).
   e) "Credit" refers to the weightage given to a course in terms of the number of instructional hours per week assigned to it. In this direction, one credit means one hour of teaching work or two hours of practical won

      Explanation: The credits determine tire volume of course contents and delivery of Course by way of lectures, tutorials, practical (Social Work .Practicum), assignments etc. Term Credit has a connotation of achievement or earning through learning effort.
   f) "Credit System" means the system in which weightage of credits is spread over different semesters, during the period of study.
   g) "HSSC" means the Higher Secondary School Certificate (Standard XII) examination conducted by Maharashtra State Board of Secondary and Higher Secondary Education or its equivalent certificate awarded by any other recognized Board.

h) 'Grade letter' is an index to indicate the performance of a student in particular course. It is the depiction of actual marks secured by a student by a letter. For this programme, the Grade letters are as given in Table 2.

i) 'Grade Point' is the weightage allotted to each grade letter depending on the range of marks awarded in a course.

j) 'Credit Points' refer to the product of number of credits multiplied by the Grade Point for a given course.

k) 'Semester Grade Point Average (SGPA)' is the weighted average of all grade points awarded in all courses offered in a particular semester.

l) 'Cumulative Grade Point Average (CGPA)' refers to the Cumulative Grade Point Average weighted across all semesters of the programme.

5. In order to conduct the admission process for admitting students to three year under-graduate degree program in the faculty of humanities titled, 'Multidisciplinary Three Year Degree of Bachelor of Arts (B.A.) (Credit Based Semester Pattern) in the Faculty of Humanities", of the University, the Vice Chancellor shall appoint the "Competent Authority". Such competent authority shall enroll the eligible students dynamically viz the given students or batch of students (maximum 20) from their seat of habitat (village) identified after Gram Sabha Survey.

6. The given three-year degree program shall be conducted at the surveyed village at such places as agreed mutually between Gondwana University, Gadchiroli and the local civic body viz Gram Panchayat and near by college by way of Memorandum of Understanding.

7. Subject to the compliance with the provisions of this Direction and other Ordinances/ Directions in force from time to time, an applicant for admission to this program shall have passed 12th class examination (H.S.S.C.) in any stream/subjects or equivalent examination.

8. Intake capacity is 30 students and 40% students admission is mandatory.

9. Enrolment of students is done throughout the year.

10. Students are eligible to appear semester examination after completion of 90 days actual teaching.

11. The medium of instruction and examinations shall be Marathi / Hindi / English and as per the requirement of the courses.

12. The enrolment fees, tuition fees for the course/examination and the practical and other fees, as prescribed by the University from time to time shall not be applicable for the said examination.

13. The Program under this direction shall consist of Three academic years comprising six semesters and shall have assessment/evaluations as per the scheme of examination for each semester.

14. There will be a combination of Core Major Courses, Minor courses, Multi-disciplinary, Vocational & Skills, Value added & Ability Enhancement Courses (AEC) and internship/Project/Co-Curricular activities. The Credits assigned to each paper shall be as prescribed in Annexure — I & III attached with this Direction.

15. The Scope of the subjects/courses to be offered or chosen from the given basket shall be as per Annexure-11 and course wise syllabus of the Program for First Semester shall be as given in Annexure-N.

16. The assessment and evaluation shall be based on concept of Continuous and Comprehensive Evaluation (CCE). This includes classroom engagements, tests, assignments, field visits and group discussions, demonstrative performances, community surveys etc.

17. The admitted students shall be promoted in every course and in turn the semester subject to fulfillment of requirements of earning credits of the corresponding courses in a given semester and for the complete semester is attained by the given examinee.

    Such students shall have to complete the given degree programme within lie stipulated maximum period of seven years.

18. Awarding UG certificate, UG Diploma and Degrees under Multiple Entry Multiple Exit (MEME) Option;

    UG Certificate - Students who opt to exit after completion of the first year and have secured 40 credits will be awarded a UG Certificate. These students are allowed to re- enter the degree programme within 3 years and complete the degree programme within the stipulated maximum period of seven years.

    UG Diploma- Students who opt to exit after completion of the second year and have secured 80 credits will be awarded a UG Diploma. These midents are allowed to re- enter the degree program within 3 years and complete the degree program within the stipulated maximum period of seven years.

    3-Year UG Degree - Students who wish to undergo a 3-year UG program will be awarded UG Degree in the Major Discipline after successful completion of 3 years of the study, securing 120 credits and satisfying the minimum credit requirements as given in Annexure-1 and III.

19. Unsuccessful students shall have judicious chances, as mentioned in para 13 above, to attain and fulfil the requirements in respect of credit earning as part of the qualifying criterion. Such students shall be eligible for reassessment as per the rules and regulations framed for this particular program of study.

20. The computation of Semester Grade Point Average (SGPA) and Cumulative Grade point Average (CGPA) of an examinee shall be as given below:

    a. The marks will be given as per prescribed modes of assessment which includes various components of CCE, shall be converted into Letter Grades and Grade Points as per 10-Point Scale adapted by the University from time to time.

    b. Calculation of SGPA and CGPA

    The semester Grade Point Average (SGPA) shall be calculated for every Semester of the program and shall be evaluated as mentioned below:

    $$SGPA\ (Si) = \frac{(\Sigma^{n}_{i}\ C_i \times Gi)/\ Ci]}{\Sigma^{n}_{i=1}\ C_i}$$

    Where ci is the number of credits of the each course and Gi is the grade point scored by the student in the each course.

    The Cumulative Grade Point Average (CGPA) shall be calculated for the Program and shall be evaluated as mentioned below:

    $$CGPA = \Sigma^{n}_{i=1}\ (C_i \times G_i)\ /\ \Sigma^{n}_{i=1}\ C_i$$

Where C_i is the number of credits of the ith course and G_i is the grade point scored by the student in the ith course.

The percentage of marks scored based on obtained CGPA can be evaluated using below given formula.

Percentage = (CGPA - 0.75) *

21. Division of Passing

The students who pass in all the minimum prescribed Courses of this Program shall be eligible for the award of the Degree of Bachelor of Arts (B.A.) of this University. The CGPA calculation for the award of Degree shall be based on the student's performance in all six Semester examinations, taken together.

The Division of Passing shall be based on CGPA secured by an Examinee as shown in the Table below:

Table 3: Interpretation of CGPA into **Division of Passing**

RANGE OF CGPA	DIVISION OF PASSING
CGPA $\geq$ 8.25	First with Distinction
6.75 $\leq$ CGPA $<$ 8.25	First Division
6.00 $\leq$ CGPA $<$ 6.75	Second Division
5 $\leq$ GPA $<$ 6.00	Third Division

22. The names of the successful examinees passing the examination as a whole in the minimum prescribed period and obtaining prescribed number of places securing the grades as per adopted credit-grade system shall be arranged in order of merit as provided in ordinance relating to examinations in General.
23. The candidate may take all the examinations simultaneously but his result of final semester shall not be declared unless he is declared successful at lower semester
24. Provisions with respect to grace marks for passing in a particular Course/ head of passing and improvement of Division (Higher Class) and getting Distinction in any course shall be as per relevant Direction/ordinance of the University.
25. Successful examinees at the Certificate Program/Diploma/Bachelor's Degree/Honors Degree examinations shall be entitled to receive a Certificate signed by the Director, Board of Examination & Evaluation at the end of each of the even semester respectively under the Faculty of Humanities of this university on payment of prescribed fees, receive a degree in the prescribed format, signed by the Vice- Chancellor.
26. In the event of any query regarding interpretation/application of any provision of this Direction, the Director Board of Examination and Evaluation shall refer the matter for the decision of the Dean of the concerned faculty or alternatively to the Board of Deans if found necessary.

27. For any other matter pertaining to the program/courses mentioned in this Direction and its implications, which is beyond the purview of this Direction, shall be referred to the Vice-Chancellor and the decision of the Vice-Chancellor shall be final and bindings on all the concerned

(Dr. Prashant S. Bokare)
Vice-Chancellor

Date: 16 / 10 / 2025
Place: Gadchiroli

Annexure-I

Gondwana University, Gadchiroli

Type of courses/(No. of courses * No of Credits)	First year (Certificate)		Second Year (Diploma)		Third Year (Degree)		
	First Semester	Second Semester	Third Semester	Fourth Semester	Fifth Semester	Sixth Semester	Σ CV (Credit Value)
Major (DSC/SSC/FSC, DSE/SSE/FSE)	8(2x4)	8(2x4)	8(2x4)	8(2x4)	8(2x4)	4(1x4)	54
Minor	---	---	4(1x4)	4(1x4)	4(1x4)	4(1x4)	16
Multi Disciplinary	4(1x4)	4(1x4)	4(1x4)	---	---	---	12
Vocational and Skill	4(1x4)	4(1x4)	2(1x2)	---	4(1x4)	4(1x4)	18
Value Added And AEC	4(1x4)	2(1x2)	2(1x2)	4(1x4)	---	4(1x4)	16
Internship/ Project/ Co-curricular activity	---	2 (Intern)	---	4(2x2)	4 (Intern)	4(P)	14
Total Credits of the FYUGP	20	20	20	20	20	20	120
Σ CH (Credit Hours)	420	360 + Internship	360	360 + Internship	300 + Internship	480	---

Annexure-IV

विद्यापीठ आपल्या गावात

प्रथम सत्र अभ्यासक्रम (First Semester Syllabus)

प्रथम सत्रामधील पाठयक्रमामध्ये एकूण २० श्रेयांकाची विभागणी खालील प्रमाणे असणार.

(A) Major मधील History ०३ श्रेयांक प्रकल्प (Project) व ०१ श्रेयांक प्रात्यक्षिक (Practical).

(B) Forest Management / Rural Development ०२ श्रेयांक प्रकल्प (Project) व ०२ श्रेयांक प्रात्यक्षिक (Practical) अशा प्रमाणे प्रत्येकी ०४ श्रेयांक मिळून एकूण ०२ पेपरकरीता ०८ श्रेयांक असतील. उर्वरित पेपरकरीता प्रत्येकी ०४ श्रेयांक निर्धारित करण्यात आलेले आहे.

(C) Multidisciplinary मधील MFP Processing ०१ श्रेयांक प्रकल्प (Project) व ०३ श्रेयांक प्रात्यक्षिक (Practical)

(D) Vocational And Skills मधील Bamboo Craft करीता ०१ श्रेयांक प्रकल्प (Project) व ०३ श्रेयांक प्रात्यक्षिक (Practical)

(E) Value Added And AEC मधील Wild Vegetable's करीता ०१ श्रेयांक प्रकल्प (Project) व ०३ श्रेयांक प्रात्यक्षिक (Practical)

(A) Major

a) History

या विषया अंतर्गत प्रस्तावित करण्यात आलेल्या अभ्यासक्रमामध्ये गडचिरोली व चंद्रपुर जिल्हयाचा इतिहास असून त्यामध्ये खालील ४ घटकांचा समावेश करण्यात आलेला आहे.

गडचिरोली — चंद्रपूर जिल्ह्याचा राजकीय इतिहास

घटक	प्रकरण	एकुण श्रेयांक	प्रकल्प / प्रात्यक्षिक	एकुण तास	एकुण गुण	आवश्यक गुण
१	ऐतिहासीक पार्श्वभुमी	४	प्रकल्प (Project) (विविध माध्यमातुन शैक्षणिक उद्धीष्यंचे पूर्तता करणेकरीता पथनाटय, गितगायन, नाटय, रिपोर्ट, चित्रप्रदर्शन, इत्यादी.)	१२०	१००	५०
२	भौगोलीक स्थिती		प्रकल्प (Project) (विविध माध्यमातुन शैक्षणिक उद्धीष्यंचे पूर्तता करणेकरीता पथनाटय, गितगायन, नाटय, रिपोर्ट, चित्रप्रदर्शन, इत्यादी.)			
३	राजकीय इतिहास		प्रकल्प (Project) (विविध माध्यमातुन शैक्षणिक उद्धीष्यंचे पूर्तता करणेकरीता पथनाटय, गितगायन, नाटय, रिपोर्ट, चित्रप्रदर्शन, इत्यादी.)			
४	गडचिरोली व चंद्रपुर जिल्हयाच्या ऐतिहासीक स्थळांची क्षेत्रभेट		प्रात्यक्षिक			

या विषयामध्ये ऐतिहासीक पार्श्वभुमी, भौगोली स्थिती, राजकीय इतिहास व गडचिरोली / चंद्रपुर जिल्हयाच्या ऐतिहासीक स्थळांची क्षेत्रभेट अश्या ०४ घटकांचा समावेश असणार.

b) Forest Management

या विषया अंतर्गत प्रस्तावित असलेल्या अभ्यासक्रमामध्ये गोंडवाना विद्यापीठा अंतर्गत सुरू असलेले विज्ञान व तंत्रज्ञान संसोधन केंद्र अंतर्गत शिकविण्यात येणारे ग्रामसभा प्रशिक्षण केंद्र येथील वनव्यवस्थापनचे व ग्रमीण विकास पाठयक्रम आधारीत अभ्यासक्रम असून त्यामध्ये खालील ३ घटकांचा समावेश करण्यात आलेला आहे.

सरक्षण, संवर्धन व व्यवस्थापन

घटक	प्रकरण	एकुण श्रेयांक	प्रकल्प / प्रात्यक्षिक	एकण तास	एकुण गुण	आवश्यक गुण
१	गावाची माहिती	०४	प्रकल्प (Project) (विविध माध्यमातुन शैक्षणिक उद्धीष्यंचे पूर्तता करणेकरीता पथनाटय, गितगायन, नाटय, रिपोर्ट, चित्रप्रदर्शन, इत्यादी.)	१२०	१००	५०
२	वन कार्य योजनेची माहिती		प्रकल्प (Project) (विविध माध्यमातुन शैक्षणिक उद्धीष्यंचे पूर्तता करणेकरीता पथनाटय, गितगायन, नाटय, रिपोर्ट, चित्रप्रदर्शन, इत्यादी.)			
३	गावाचा व्यवस्थापन आराखडा तयार करणे		प्रात्यक्षिक			

किंवा

c) Rural Development

या विषया अंतर्गत प्रस्तावित असलेल्या अभ्यासक्रमामध्ये ग्रामिण विकासाचे पाठ्क्रम आधारित अभ्यासक्रम असून त्यामध्ये खालील २ घटकांचा समावेश करण्यात आलेला आहे.

घटक	प्रकरण	एकुण श्रेयांक	प्रकल्प / प्रात्यक्षिक	एकण तास	एकुण गुण	आवश्यक गुण
१	ग्रामिण विकास	०४	प्रकल्प (Project) (विविध माध्यमातुन शैक्षणिक उद्धीष्यंचे पूर्तता करणेकरीता पथनाटय, गितगायन, नाटय, रिपोर्ट, चित्रप्रदर्शन, इत्यादी.)	१२०	१००	५०
२	गावाचा व्यवस्थापन आराखडा तयार करणे		प्रात्यक्षिक			

(C) Multidisciplinary

a) MFP Processing

या विषया अंतर्गत प्रस्तावित असलेल्या अभ्यासक्रमामध्ये गोंडवाना विद्यापीठा अंतर्गत सुरू असलेले विज्ञान व तंत्रज्ञान संसोधन केंद्र अंतर्गत शिकविण्यात येणारे ग्रामसभा प्रशिक्षण केंन्द्र येथील वनव्यवस्थापनचे पाठयक्रम आधारीत अभ्यासक्रम असून त्यामध्ये खालील २ घटकांचा समावेश करण्यात आलेला आहे.

घटक	प्रकरण	एकुण श्रेयांक	प्रकल्प / प्रात्यक्षिक	एकण तास	एकुण गुण	आवश्यक गुण
१	वनउपज ओळख संकलन व प्रक्रिया/ संगणक साक्षरता	४	प्रकल्प (Project) (विविध माध्यमातुन शैक्षणिक उद्धीष्यंचे पूर्तता करणेकरीता पथनाटय, गितगायन, नाटय, रिपोर्ट, चित्रप्रदर्शन, इत्यादी.)	१२०	१००	५०
२	वनउपज ओळख संकलन व प्रक्रियाचे प्रात्यक्षिक / संगणक साक्षरता प्रात्यक्षिक		प्रात्यक्षिक			

(D) Vocational And Skills

a) Bamboo Craft

या विषयाअंतर्गत प्रस्तावित असलेल्या अभ्यासक्रमामध्ये गोंडवाना विद्यापीठ मध्ये सुरू असलेले विज्ञान व तंत्रज्ञान संसाधन केंन्द्रअंतर्गत शिकविण्यात येणारे ग्रामसभा प्रशिक्षण केन्द्र येथील वनव्यवस्थापनचे पाठयक्रम आधारीत अभ्यासक्रम असून त्यामध्ये खालील २ घटकांचा समावेश करण्यात आलेला आहे.

घटक	प्रकरण	एकुण श्रेयांक	प्रकल्प / प्रात्यक्षिक	एकण तास	एकुण गुण	आवश्यक गुण
१	गडचिरोली व चंद्रपुर जिल्हयातील बांबुच्या प्रजाती, महत्व व उपयोग	४	प्रकल्प (Project) (विविध माध्यमातुन शैक्षणिक उद्धीष्यंचे पूर्तता करणेकरीता पथनाटय, गितगायन, नाटय, रिपोर्ट, चित्रप्रदर्शन, इत्यादी.)	१२०	१००	५०
२	स्थानिक उपयोगाच्या वस्तु बनविणे		प्रात्यक्षिक			

(D) Value Added and AEC

a) Wild Vegetables

या विषयाअंतर्गत प्रस्तावित असलेल्या अभ्यासक्रमामध्ये रानभाजी व्यवस्थापन संबंधित कुडयाचे फूल, मुंगण्याच्या शेंग्या, मशरूम, शेरडारे, वास्ते, तरोटा, केवकांदा, कोलारी, कोया, मटारु या घटकांच्या अंतर्भात करण्यात आला. त्यामध्ये खालील प्रमाणे २ घटक असतील.

घटक	प्रकरण	श्रेयांक	प्रकल्प / प्रात्यक्षिक	तास	एकुण गुण	आवश्यक गुण
१	रानभाज्यांची ओळख, उत्पादन व संकलन वेळापत्रक, महत्व व पौष्टिक मुल्य उपयोग / अर्थशास्त्र (कौटुंबिक आर्थिक नियोजन)	२	प्रकल्प (Project) (विविध माध्यमातुन शैक्षणिक उद्धीष्यंचे पूर्तता करणेकरीता पथनाटय, गितगायन, नाटय, रिपोर्ट, चित्रप्रदर्शन, इत्यादी.)	६०	५०	२५
२	रानभाज्यांची पाककृती शिकविणे / कौटुंबिक आर्थिक नियोजनाचे आराखडा तयार करणे		प्रात्यक्षिक			

(D) Value Added and AEC

घटक	प्रकरण	एकुण श्रेयांक	प्रकल्प / प्रात्यक्षिक	एकुण तास	एकुण गुण	आवश्यक गुण
१	Communicative English	२	प्रकल्प (Project) (विविध माध्यमातुन शैक्षणिक उद्धीष्यंचे पूर्तता करणेकरीता पथनाटय, गितगायन, नाटय, रिपोर्ट, चित्रप्रदर्शन, इत्यादी.)	६०	५०	२५
२	व्यवहारीक मराठी		प्रकल्प (Project) (विविध माध्यमातुन शैक्षणिक उद्धीष्यंचे पूर्तता करणेकरीता पथनाटय, गितगायन, नाटय, रिपोर्ट, चित्रप्रदर्शन, इत्यादी.)			

वरीलप्रमाणे प्रथम सत्राचा सदर अभ्यासक्रम हा ९० दिवस, एकुण ६०० तास याप्रमाणे एका दिवशी ०६ तासाचा वर्ग असणार आहे. रोज सायंकाळी ४:३० ते १०:३० वाजेपर्यंत रोज ०६ तास शिकविण्यात यावे. परंतु गरजेनुसार शिकविण्याच्या तासांमध्ये लवचिकता ठेवण्याचा प्रयत्न केला जाईल. तीन वर्षीय बहुविद्याशाखीय बीए पदवी अभ्यासक्रम विद्यापीठ आपल्या गावात हा अभ्यासक्रम खालीलप्रमाणे राहिल.

Table 4: Teaching and Examination Scheme

Three Year Degree of Bachelor of Arts (B.A.)

Semester – I

A] General Education Component Credits:

Sr. No	Subject		Teaching Scheme Hrs/Week			Examination Scheme								
						Theory					Practical / Project			
		Credits	Theory Period	Pr Period	Total Periods	Duration Hrs	Max Th. UA	Max IA	Total	Min Pass	Du Hrs	Max Mar Pr. /Project (CA) *	Min Pass Mar.	Total Marks Th.Pr.IA
1	History	4	--	8	--	--	--	--	--	--	--	100	50	100
2	Forest Management / Rural Development	4	--	8	--	--	--	--	--	--	--	100	50	100
3	Multidisciplinary-MFP Processing/ Computer Literacy	4	--	8	--	--	--	--	--	--	--	100	50	100
4	Bamboo Craft	4	--	8	--	--	--	--	--	--	--	100	50	100
5	Wild Vegetables/ Economics	2	--	4	--	--	--	--	--	--	--	50	25	50
6	Communicative English/ Marathi	2	--	4	--	--	--	--	--	--	--	50	25	50
	Total	**20**	--	**40**	--	--	--	--	--	--	--	**500**	--	**500**

***CA - Collage Assessment**

Annexure-IV

विद्यापीठ आपल्या गावात

द्वितीय सत्र अभ्यासक्रम (Second Semester Syllabus)

द्वितीय सत्रामधील पाठयक्रमामध्ये एकूण २० श्रेयांकाची विभागणी खालील प्रमाणे असणार.

(A) Major मधील History ०३ श्रेयांक प्रकल्प (Project) व ०१ श्रेयांक प्रात्यक्षिक (Practical).

(B) Forest Management / Rural Development ०२ श्रेयांक प्रकल्प (Project) व ०२ श्रेयांक प्रात्यक्षिक (Practical) अशा प्रमाणे प्रत्येकी ०४ श्रेयांक मिळून एकूण ०२ पेपरकरीता ०८ श्रेयांक असतील. उर्वरितपेपरकरीताप्रत्येकी ०४ श्रेयांक निर्धारितकरण्यातआलेलेआहे.

(C) Multidisciplinary मधील MFP Processing ०१ श्रेयांक प्रकल्प (Project) व ०३ श्रेयांक प्रात्यक्षिक (Practical)

(D) Vocational And Skills मधील Bamboo Craft करीता ०१ श्रेयांक प्रकल्प (Project) व ०३ श्रेयांक प्रात्यक्षिक (Practical)

(E) Value Added And AEC मधील Languages- English & Marathi करीता ०४ श्रेयांक प्रकल्प (Project)

(A) Major

a) History

या विषया अंतर्गत प्रस्तावित करण्यात आलेल्या अभ्यासक्रमामध्ये गडचिरोली व चंद्रपुर जिल्हयाचा इतिहास असून त्यामध्ये खालील ४ घटकांचा समावेश करण्यात आलेला आहे.

गडचिरोली — चंद्रपूर जिल्ह्याचा सामाजिक सांस्कृतीत इतिहास

घटक	प्रकरण	एकुण श्रेयांक	प्रकल्प / प्रात्यक्षिक	एकुण तास	एकुण गुण	आवश्यक गुण
१	समाज	४	प्रकल्प (Project) (विविध माध्यमातुन शैक्षणिक उद्धीष्यंचे पूर्तता करणेकरीता पथनाटय, गितगायन, नाटय, रिपोर्ट, चित्रप्रदर्शन, इत्यादी.)	१२०	१००	५०
२	सामाजिक स्थिती		प्रकल्प (Project) (विविध माध्यमातुन शैक्षणिक उद्धीष्यंचे पूर्तता करणेकरीता पथनाटय, गितगायन, नाटय, रिपोर्ट, चित्रप्रदर्शन, इत्यादी.)			
३	सांस्कृतीक इतिहास		प्रकल्प (Project) (विविध माध्यमातुन शैक्षणिक उद्धीष्यंचे पूर्तता करणेकरीता पथनाटय, गितगायन, नाटय, रिपोर्ट, चित्रप्रदर्शन, इत्यादी.)			
४	गडचिरोली व चंद्रपुर,जिल्हयाच्या ऐतिहासीक स्थळांची क्षेत्रभेट २		प्रात्यक्षिक			

या विषयामध्ये समाज, सामाजिक स्थिती, सांस्कृतिक इतिहास व गडचिरोली / चंद्रपुर जिल्हयाच्या ऐतिहासीक स्थळांची क्षेत्रभेट अश्या ०४ घटकांचा समावेश असणार.

b) Forest Management

या विषया अंतर्गत प्रस्तावित असलेल्या अभ्यासक्रमामध्ये गोंडवाना विद्यापीठा अंतर्गत सुरू असलेले विज्ञान व तंत्रज्ञान संसोधन केंद्र अंतर्गत शिकविण्यात येणारे ग्रामसभा प्रशिक्षण केंन्द्र येथील वनव्यवस्थापनचे व बचत गट व गावं सक्षमीकरण पाठयक्रम आधारीत अभ्यासक्रम असून त्यामध्ये खालील ३ घटकांचा समावेश करण्यात आलेला आहे.

ग्रामसभा सक्षमीकरण

घटक	प्रकरण	एकुण श्रेयांक	प्रकल्प / प्रात्यक्षिक	एकुण तास	एकुण गुण	आवश्यक गुण
१	गरज व महत्व	०४	प्रकल्प (Project) (विविध माध्यमातुन शैक्षणिक उद्धीष्यंचे पूर्तता करणेकरीता पथनाटय, गितगायन, नाटय, रिपोर्ट, चित्रप्रदर्शन, इत्यादी.)	१२०	१००	५०
२	पेसा व सामुहीक वन हक्क, रोजगार हमी कायदा		प्रकल्प (Project) (विविध माध्यमातुन शैक्षणिक उद्धीष्यंचे पूर्तता करणेकरीता पथनाटय, गितगायन, नाटय, रिपोर्ट, चित्रप्रदर्शन, इत्यादी.)			
३	गौण वन उपज		प्रात्यक्षिक			

किंवा

c) Rural Development

या विषया अंतर्गत प्रस्तावित असलेल्या अभ्यासक्रमामध्ये बचत गट व गाव सक्षमीकरण पाठ्क्रम आधारित अभ्यासक्रम असून त्यामध्ये खालील २ घटकांचा समावेश करण्यात आलेला आहे.

घटक	प्रकरण	एकुण श्रेयांक	प्रकल्प / प्रात्यक्षिक	एकुण तास	एकुण गुण	आवश्यक गुण
१	बचत गट व गाव सक्षमीकरण	०४	प्रकल्प (Project) (विविध माध्यमातुन शैक्षणिक उद्धीष्यंचे पूर्तता करणेकरीता पथनाटय, गितगायन, नाटय, रिपोर्ट, चित्रप्रदर्शन, इत्यादी.)	१२०	१००	५०
२	बचत गट नोंदणी व वही खाते तयार करणे		प्रात्यक्षिक			

(C) Multidisciplinary
a) MFP Processing

या विषया अंतर्गत प्रस्तावित असलेल्या अभ्यासक्रमामध्ये गोंडवाना विद्यापीठा अंतर्गत सुरू असलेले विज्ञान व तंत्रज्ञान संसोधन केंद्र अंतर्गत शिकविण्यात येणारे ग्रामसभा प्रशिक्षण केंन्द्र येथील वनव्यवस्थापनचे पाठयक्रम आधारीत अभ्यासक्रम असून त्यामध्ये खालील २ घटकांचा समावेश करण्यात आलेला आहे.

घटक	प्रकरण	एकुण श्रेयांक	प्रकल्प / प्रात्यक्षिक	एकुण तास	एकुण गुण	आवश्यक गुण
१	वनउपज ओळख संकलन व प्रक्रिया भाग—२ / संगणक साक्षरता भाग २	४	प्रकल्प (Project) (विविध माध्यमातुन शैक्षणिक उद्धीष्यंचे पूर्तता करणेकरीता पथनाटय, गितगायन, नाटय, रिपोर्ट, चित्रप्रदर्शन, इत्यादी.)	१२०	१००	५०
२	वनउपज ओळख संकलन व प्रक्रियाचे प्रात्यक्षिक भाग—२ / संगणक साक्षरता प्रात्यक्षिक भाग २		प्रात्यक्षिक			

(D) Vocational And Skills
a) Bamboo Craft

या विषयांअंतर्गत प्रस्तावित असलेल्या अभ्यासक्रमामध्ये गोंडवाना विद्यापीठ मध्ये सुरू असलेले विज्ञान व तंत्रज्ञान संसाधन केंद्रअंतर्गत शिकविण्यात येणारे ग्रामसभा प्रशिक्षण केन्द्र येथील वनव्यवस्थापनचे पाठयक्रम आधारीत अभ्यासक्रम असून त्यामध्ये खालील २ घटकांचा समावेश करण्यात आलेला आहे.

घटक	प्रकरण	एकुण श्रेयांक	प्रकल्प / प्रात्यक्षिक	एकुण तास	एकुण गुण	आवश्यक गुण
१	गडचिरोली व चंद्रपुर जिल्हयातील बांबुच्या प्रजाती, महत्व व उपयोग भाग—२	२	प्रकल्प (Project) (विविध माध्यमातुन शैक्षणिक उद्धीष्यंचे पूर्तता करणेकरीता पथनाटय, गितगायन, नाटय, रिपोर्ट, चित्रप्रदर्शन, इत्यादी.)	६०	५०	२५
२	स्थानिक उपयोगाच्या वस्तु बनविणे भाग—२		प्रात्यक्षिक			

(D) Value Added and AEC

a) Wild Vegetables
या विषयाअंतर्गत प्रस्तावित असलेल्या अभ्यासक्रमामध्ये रानभाजी व्यवस्थापन संबंधित कुडयाचे फूल, मुंगण्याच्या शेंग्या, मशरूम, शेरडारे, वास्ते, तरोटा, केवकांदा, कोलारी, कोया, मटारु या घटकांच्या अंतर्भाव करण्यात आला. त्यामध्ये खालीलप्रमाणे २ घटक असतील.

घटक	प्रकरण	श्रेयांक	प्रकल्प / प्रात्यक्षिक	तास	एकुण गुण	आवश्यक गुण
१	रानभाज्यांची ओळख, उत्पादन व संकलन वेळापत्रक, महत्व व पौष्टिक मुल्य उपयोग / अर्थशास्त्र (कौटुंबिक आर्थिक भाग २ नियोजन)	२	प्रकल्प (Project) (विविध माध्यमातुन शैक्षणिक उद्धीष्टयांचे पूर्तता करणे करीता पथनाटय, गितगायन, नाटय, रिपोर्ट, चित्रप्रदर्शन, इत्यादी.)	६०	५०	२५
२	रानभाज्यांची पाककृती शिकविणे / कौटुंबिक आर्थिक नियोजनाचे आराखडा तयार करणे		**प्रात्यक्षिक**			

b) Languages – English & Marathi

घटक	प्रकरण	एकुण श्रेयांक	प्रकल्प / प्रात्यक्षिक	एकुण तास	एकुण गुण	आवश्यक गुण
१	Communicative English	२	प्रकल्प (Project) (विविध माध्यमातुन शैक्षणिक उद्धीष्यंचे पूर्तता करणेकरीता पथनाटय, गितगायन, नाटय, रिपोर्ट, चित्रप्रदर्शन, इत्यादी.)	६०	५०	२५
२	व्यवहारीक मराठी		प्रकल्प (Project) (विविध माध्यमातुन शैक्षणिक उद्धीष्यंचे पूर्तता करणेकरीता पथनाटय, गितगायन, नाटय, रिपोर्ट, चित्रप्रदर्शन, इत्यादी.)			

वरीलप्रमाणे द्वितीय सत्राचा सदर अभ्यासक्रम हा ९० दिवस, एकुण ६०० तास याप्रमाणे एका दिवशी ०६ तासांचा वर्ग असणार आहे. रोज सायंकाळी ४:३० ते १०:३० वाजेपर्यंत रोज ०६ तास शिकविण्यात यावे. परंतु गरजेनुसार शिकविण्याच्या तासांमध्ये लवचिकता ठेवण्याचा प्रयत्न केला जाईल. तीन वर्षीय बहुविद्याशाखीय बीए पदवी अभ्यासक्रम विद्यापीठ आपल्या गावात हा अभ्यासक्रम खालीलप्रमाणे राहिल.

Table 4: Teaching and Examination Scheme

Three Year Degree of Bachelor of Arts (B.A.)

Semester – II

A] General Education Component Credits:

Sr. No	Subject		Teaching Scheme Hrs/ Week			Examination Scheme								
						Theory					Practical/ Project			
		Credits	Theory Period	Pr Period	Total Periods	Duration Hrs	Max Th. UA	Max IA	Total	Min Pass	Du Hrs	Max Mar Pr. /Project (CA) *	Min Pass Mar.	Total Marks Th.Pr.IA
1	History	4	--	8	--	--	--	--	--	--	--	100	50	100
2	Forest Management / Rural Development	4	--	8	--	--	--	--	--	--	--	100	50	100
3	Multidisciplinary-MFP Processing/ Computer Literacy Part 2	4	--	8	--	--	--	--	--	--	--	100	50	100
4	Bamboo Craft	4	--	8	--	--	--	--	--	--	--	100	50	100
5	Wild Vegetables / Economics Part 2	2	--	4	--	--	--	--	--	--	--	50	25	50
6	Communicative English/ Marathi	2	--	4	--	--	--	--	--	--	--	50	25	50
	Total	**20**	--	**40**	--	--	--	--	--	--	--	**500**	--	**500**

***CA - Collage Assessment**

विद्यापीठ आपल्या गावात

तृतीय सत्र अभ्यासक्रम (Third Semester Syllabus)
तृतीय सत्रामधील पाठयक्रमामध्ये एकूण २० श्रेयांकाची विभागणी खालीलप्रमाणे असणार.

(A) Major मधील Sociology ०३ श्रेयांक प्रकल्प (Project) व ०१ श्रेयांक प्रात्यक्षिक (Practical).

(B) Major मधील Environment Education ०३ श्रेयांक प्रकल्प (Project) व ०१ श्रेयांक प्रात्यक्षिक (Practical).

(C) Minor मधील Rural and Tribal Governance ०३ श्रेयांक प्रकल्प (Project) व ०१ श्रेयांक प्रात्यक्षिक (Practical).

(D) Multidisciplinary मधील Marketing and Forward Linkages ०१ श्रेयांक प्रकल्प (Project) व ०३ श्रेयांक प्रात्यक्षिक (Practical)

(E) Vocational And Skills मधील Bamboo Craft करीता ०१ श्रेयांक प्रकल्प (Project) व ०१ श्रेयांक प्रात्यक्षिक (Practical)

(F) Value Added And AEC मधील Medicinal Plant/ Ethnomedicines करीता ०१ श्रेयांक प्रकल्प (Project) व ०१ श्रेयांक प्रात्यक्षिक (Practical)

(A) Mojor –

१.समाजशास्त्र (Sociology)

घटक १. समाजशास्त्राचे स्वरूप
- समाजशास्त्राचा अर्थ व व्याख्या
- समाजशास्त्राचा अध्यायन विषय
- समाजीक संस्था ; कुटुंब शिक्षण, विवाह, आर्थिक.

घटक २. सामाजिक प्रमाणके, मूल्ये आणि मान्यता
- समाजिक प्रमाणके — अर्थ, व्याख्या, प्रकार
- संस्कृती : गडचिरोली चंद्रपुर जिल्ह्यातील सांस्कृतीक विविधता
- आदिवासींची युवागृहे

घटक ३. परिवर्तन आणि आदिवासी विकास
- परिवर्तन :— आधुनिकीकरण, संस्कृतीकरण
- आदिवासी समुदायातील परिवर्तन
- आदिवासी विकास — आदिवासी कल्याण कार्यक्रम

घटक ४. प्रात्यक्षिक

२. पर्यावरण (Environment Education)

घटक १. पर्यावरण अभ्यासचे बहुविद्याशाखीय स्वरूप (The Multidisciplinary nature of envirnmental studies)

- पर्यावरण शात्राचा परिचय व पर्यावरणशात्राची व्याख्या, व्याप्ती, स्वरूप, अभ्यास पध्दती, मुळनचे पर्यावरणाचे प्रकार जनजागृतीची कडण.

घटक २. सामाजिक प्रश्न आणि पर्यावरण (Social Issues and Environment)

- उर्जासंबंधीची समस्या आणि प्रश्न, जलसंवर्धन उपाय पाणलोट व्यवस्थापन; पुनर्वसन समस्या, पर्यावरण नीती समस्या निराकरण.

घटक ३. मानवी लोकसंख्या आणि पर्यावरण (Human Population and Environment)

- लोकसंख्या वाढ, कारणे, विस्फोट भारतातील लोकसंख्या, वाढत्या लोकसंख्येमुळें निर्माण होणा—या समस्या, कुटंब कल्याण कार्यक्रम, मानवी हक्क पर्यावरण व मानवी आरोग्य.

घटक ४. नैसर्गिक साधनसंपदा संपत्ती.

- नैसर्गिक साधनसंपत्तीचे महत्व
- नैसर्गिक संसाधने म्हणजे काय
- नैसर्गिक साधसंपत्तीचे प्रकार

(B) Minor

a) ग्रामीण आणि आदिवासी प्रशासन (Rural and Tribal Governance)

प्रकरण : १

- इतिहास व संकल्पना
- आदिवासी पारंपारिक स्वयंशासन गडचिरोली जिल्ह्याच्या संदर्भात
- ग्रामपंचायत कायदा
- ग्रामसभेचे व कर्तव्य

प्रकरण : २

- भारतीय संविधानातील ५वी आणि ६वी अनुसूची
- पेसा कायदा

प्रकरण : ३

- सामुहिक वनहक्क कायदा/सामुहिक वनहक्क ग्रामसभा
- राज्य स्तरावरील स्वयंशासन व्यवस्था
- जिल्हा स्तरावरील स्वयंशासन व्यवस्था
- तालुका स्तरावर स्वयंशासन व्यवस्था

प्रकरण : ४

- प्रात्येक्षिक
-

C) Multy- Discplinary

a) मार्केटींग आणि फॉरवर्ड लिंकेज (Marketing and Forward Linkages)

प्रकरण : १ विपणन धोरणे मार्केटींग आणि फॉरवर्ड लिंकेज

- सेगमेंटेशन, टार्गेटिंग आणि पोझिशनिंग(STP): मार्केटचे विभाजन कसे करायचे, विशिष्ट गटांना लक्ष्य कसे करायचे आणि उत्पादनांची स्थिती.

- विपणन योजना विकसित करणे: उद्दीष्टये, धोरण आणि बजेट सेट करणे.
- ब्रँडिंग आणि ओळख: मजबूत ब्रँडचे महत्त्व आणि ते कसे तयार करावे.

प्रकरण : २ डिजिटल मार्केटिंग

- डिजीटल मार्केटिंगचा परिचय: डिजिटल मार्केटिंग म्हणजे काय? आजच्या जगात महत्व.
- सोशल मीडीया मार्केटिंग: फेसबुक, इंस्टाग्राम, ट्विटर सारख्या प्लॅटफॉर्मवर मार्केटिंगची मूलभूत महिती
- सामग्री विपणन: ग्राहकांना आकर्षित करण्यासाठी आणि टिकवून ठेवण्यासाठी मौल्यवान सामग्री तयार करणे.

प्रकरण : ३. विक्री आणि वितरण

- विक्री तंत्र: मूलभूत विक्री तत्त्वे आणि तंत्रे
- वितरण चॅनेल: विविध मार्गांनी उत्पादने ग्राहकांपर्यंत पोहोचू शकतात
- लॉजिस्टिक्स आणि सप्लाय चेन मॅनेजमेंट: उत्पानदनापासून वापरापर्यंत मलाचा प्रवाह करण्यासाठी मूलभूत गोष्ट

प्रकरण : ४. ग्राहक वर्तन

- ग्राहकांना समजून घेणे: ग्राहक कोण आहेत? त्यांच्या खरेदीच्या निर्णयांवर काय परिणाम होतो?
- ग्राहकांच्या वर्तनावर परिणाम करणारे घटक: सांस्कृतिक, सामाजिक, वैयक्तिक आणि मानसिक घटक
- खरेदी प्रक्रीया: खरेदी करताना ग्राहक टप्पे पार करतात.

D) Vocational And Skills

a) बांबु हस्तकला (**Bamboo Craft**)

घटक १. दैनंदिन उपयोगाच्या वस्तु बनवणे (Lifestyle Product)

- पेन स्टॅंड

घटक २. शोभिवंत वस्तु बनवणे (Ornomental Product)

- बांबु पासून फुल बनवणे

घटक ३. दागिने बनवने

- Earing बनवणे

घटक ४. क्षेत्रभेट

- बांबू आधारित उद्योगांना भेट देणे.

E) Value Added And AEC

a)औषधी वनस्पती (**Medicinal Plant/Ethno-medicines**)

घटक १. शतावरी कल्प
घटक २. अडुळसा कल्प (वासाकल्प)
घटक ३. वाताहर तेल (निरगुडी)
घटक ४. राळेचा मलम (वेदनानाशक बाम)

प्रात्यक्षित— नर्सरी/रोपवाटीका ची माहीती देणे व तयार करणे.

Table 3: Teaching and Examination Scheme

Three Year Degree of Bachelor of Arts (B.A.)

Semester – III

A] General Education Component Credits:

Sr. No	Subject		Teaching Scheme Hrs/ Week			Examination Scheme								
						Theory					Practical/ Project			
		Credits	Theory Period	Pr Period	Total Periods	Duration Hrs	Max Th. UA	Max IA	Total	Min Pass	Dn Hrs	Max Mar Pr. /Project (CA) *	Min Pass Mar.	Total Marks Th.Pr.IA
1	Sociology	4	--	8	--	--	--	--	--	--	--	100	50	100
2	Environment Education	4	--	8	--	--	--	--	--	--	--	100	50	100
3	Rural and Tribal Governance	4	--	8	--	--	--	--	--	--	--	100	50	100
4	Marketing and forward Linkages	4	--	8	--	--	--	--	--	--	--	100	50	100
5	Bamboo Craft	2	--	4	--	--	--	--	--	--	--	50	25	50
6	Medicinal plant/ Ethno-medicines	2	--	4	--	--	--	--	--	--	--	50	25	50
	Total	**20**	--	**40**	--	--	--	--	--	--	--	**500**	--	**500**

***CA - Collage Assessment**

विद्यापीठ आपल्या गावात

चतुर्थ सत्र अभ्यासक्रम (Forth Semester Syllabus)

चतुर्थ सत्रामधील पाठयक्रमामध्ये एकूण २० श्रेयांकाची विभागणी खालीलप्रमाणे असणार.

(A) Major मधील Sociology ०३ श्रेयांक प्रकल्प (Project) व ०१ श्रेयांक प्रात्यक्षिक (Practical).

(B) Major मधील Environment Education ०३ श्रेयांक प्रकल्प (Project) व ०१ श्रेयांक प्रात्यक्षिक (Practical).

(C) Minor मधील NGO and Development ०३ श्रेयांक प्रकल्प (Project) व ०१ श्रेयांक प्रात्यक्षिक (Practical).

(D) Value Added And AEC मधील Marath करीता ०१ श्रेयांक व English ०१ श्रेयांक प्रात्यक्षिक (Practical)

(E) Interndhip/Project/Co-curricular Activity करीता ०४ श्रेयांक

A) Mojor

a) समाजशास्त्र (Sociology)

घटक १. सामाजीक संरचना

- गडचिरोली चंद्रपूर जिल्हयातील सामाजीक संरचना.
- जाती, वर्ग, आदिवासींची सामाजीक संरचना
- स्त्रियांचा दर्जा व भूमिका

घटक २. सामाजीक चळवळी

- शैक्षणिक चळवळ
- पर्यावरण चळवळ
- सामाजिक व आरोग्याविषयक चळवळ

घटक ३. सामाजीक संशोधक पध्दती

- सामाजीक संशोधक पध्दती व स्वरूप
- तथ्य संकलन पध्दती
- तथ्य विश्लेषण आणि अहवाल लेखन

घटक ४. प्रात्यक्षिक

b) पर्यावरण शिक्षण (Environment Education)

प्रकरण १

- पर्यावरणीय शेतीची तत्वे समजून घेणे
- कमी उत्पन्न वाढलेली जोखीम कर्ज घटते उत्पन्न
- नैसर्गिक शेतीचे प्रमुख तत्वे

प्रकरण २

- पीक वाढविण्याकरीता जैवीक औषधी आणि खते
- पीक प्रणाली मध्ये विविधता
- पर्यावरण सुरक्षितिता
- पर्यावरण शेतीचे अनेक फायदे

प्रकरण ३

भारतातील ग्लोबल वार्मिंग एक परिचय

- ग्लोबल वार्मिंग प्रस्तवना
- इतिहासातील तापमान वाढीच्या घटना
- मुख्य मुद्दे
- ग्लोबल वार्मिंगच्या दृष्टिकोणातून विज्ञान समजते
- ग्लोबल वार्मिंग समस्येचे मुळ जबाबदार कोण

प्रकरण ४

- ग्लोबल वार्मिंगचे परिणाम धोके
- जळत्या ग्रहाशी छेडछाड
- ग्लोबल वार्मिंगवर उपाय आणि त्यांची सवीस्तर महिति

B) Minor

a) स्वयंसेवी संस्था आणि विकास (NGO AND DEVELOPMENT)

प्रकरण :१ स्वयंसेवी संस्थेची माहिती

स्वयंसेवी संस्थेची पाश्र्वभूमी, प्रकार, कार्ये आणि महत्त्व, स्वयंसेवी संस्थेची नोंदणी, नोंदणीसाठी आवश्यक कादगपत्रे आणि कायदेशीर प्रक्रिया, स्वयंसेवी संस्थेच्या निधीचे प्रकार,

प्रकरण : २ भारत सरकारच्या विविध मंत्रालयांच्या अंतर्गत स्वंयसेवी संस्थांसाठी योजना

कृषी मंत्रालय, आदिवासी व्यवहार मंत्रालय, पर्यावरण आणि वन मंत्रालय, आरोग्य आणि कुटूंब कल्याण मंत्रालय, मानव संसाधन विकास मंत्रालय, महिला आणि बाल विकास मंत्रालय, सामाजिक न्याय आणि सक्षमीकरण मंत्रालय, नाबार्ड इ.

प्रकरण : ३ स्वयंसेवी संस्थेच्या अंदाजपत्रक

अंदाजपत्रक आणि संसाधनांची एकत्रीकरण, अकाउंट्स बुक, जर्नल, लेजर आणि ट्रायल बॉलन्स, कॅपीटल फंड आणि फिक्स्ड ॲसेट्स

प्रकरण : ४ प्रशिक्षणाची संकल्पना आणि पद्धती

मूलभूत संकल्पना, प्रशिक्षणाचे महत्त्व, सहभागी प्रशिक्षण पद्धती: प्रकल्प पद्धती, चर्चा, रोल प्ले, शैक्षणिक भेटी, अनौपचारिक पद्धती: पपेट शो, पथनाट्य, लोककथा इ.

C) Value added and AEC

a) व्यवहारीक मराठी

घटक — अ गद्य

१. फुले यांचा सामाजिक विचार — बा.ह. कल्याणकर
२. प्रकाश पर्व — मदन धनकर
३. तांदूळ मोजणाऱ्या मुली — माणीक गोडघाटे
४. शल्य — उर्मिला पवार
५. जगायचं कशासाठी? — डॉ. निर्मलकुमार फडकुले

घटक — ब पद्य

१. संतांची लक्षणे — संत ज्ञानेश्वर
२. विंचू — संत एकनाथ
३. या झोपडीत माझ्या — तुकडोजी महाराज
४. शिगवाला — नारायण सूर्वे
५. आदिवासी माय — विनायक तुमराम

b) LANGUAGES- COMMUNICATIVE ENGLISH

Course Objectives:

- This syllabus aims to build foundational English language skills,
- Providing students with the tools for effective communication in personal and professional contexts.
- The integrative project encourages the practical application of the skills learned throughout the course.

Topics

Unit I Reading Comprehension

- Practicing with short passages.
- Answering comprehension questions.
- Summarizing texts.

Unit II Oral Communication Skills

- Basics of pronunciation and intonation.
- Introducing oneself and others.
- Everyday conversations and greetings.

Unit III Basic Grammar Rules

- Parts of speech (nouns, pronouns, verbs, adjectives, adverbs).
- Sentence structure (subject-verb-object).
- Simple and compound sentences.

Unit IV Project Writing

➢Structuring the project report (introduction, body, conclusion).

Project Guidelines

- Topic Selection: Choose a topic that interests you and relates to the course material.
- Research: Conduct thorough research using various sources.
- Report: Write a 5–7-page report detailing your project. Include an introduction, main content, and conclusion.
- Presentation: Prepare a 10–15-minute presentation to share your project with the class.

D) Internship / Project/ Co-curricular Activity

Table 4: Teaching and Examination Scheme

Three Year Degree of Bachelor of Arts (B.A.)

Semester – IV

A] General Education Component Credits:

Sr. No	Subject		Teaching Scheme Hrs/ Week			Examination Scheme								
						Theory					Practical/ Project			
		Credits	Theory Period	Pr Period	Total Periods	Duration Hrs	Max Th. IA	Max IA	Total	Min Pass	Du Hrs	Max Mar Pr. /Project (CA) *	Min Pass Mar.	Total Marks Th.Pr.IA
1	Sociology	4	--	8	--	--	--	--	--	--	--	100	50	100
2	Environment Education	4	--	8	--	--	--	--	--	--	--	100	50	100
3	NGO and Development	4	--	8	--	--	--	--	--	--	--	100	50	100
4	Marathi	2	--	4	--	--	--	--	--	--	--	50	25	50
5	English	2	--	4	--	--	--	--	--	--	--	50	25	50
	Internship/ Project/ Co-curricular Activity	4	--	8	--	--	--	--	--	--	--	100	50	100
	Total	20	--	40	--	--	--	--	--	--	--	500	--	500

*CA - Collage Assessment

विद्यापीठ आपल्या गावात अभ्यासक्रम: सत्र V आणि VI चा आराखडा

अभ्यासक्रम: सत्र V

I- Major I: आदिवासी आणि ग्रामीण समाजशास्त्र

II- Major II: आदिवासी आणि ग्रामीण विकास

III- Minor: पर्यावरण शिक्षण आणि हवामान बदल

IV- Vocational and Skill: संवादक भाषा - इंग्रजी (Communicative Language-English)

V- Internship/ Project: Cocurricular Activity

I- Major I: आदिवासी आणि ग्रामीण समाजशास्त्र

अभ्यासक्रमाची उद्दिष्ट्ये

१. आदिवासी आणि ग्रामीण समुदायाच्या सामाजिक आणि सांस्कृतिक जीवनपद्धतीचे अध्ययन करणे

२. आदिवासी आणि ग्रामीण न्यायव्यवस्थेचा अभ्यास करणे

३. आदिवासी आणि ग्रामीण आर्थिक जीवनपद्धती चे महत्व अभ्यासणे

घटक १- आदिवासी आणि ग्रामीण भागातील शिक्षण पद्धती

१. गोटुल २. अंगणवाडी

३. ज़िल्हा परिषद ४. आश्रम शाळा

घटक २ आदिवासी आणि ग्रामीण समुदायातील न्याय प्रक्रिया

१. ग्राम सभा २. तंटामुक्ती समिती

३. ग्राम पंचायत ४. परंपरागत कायदे व नियम

घटक – ३ आदिवासी आणि ग्रामीण समुदायाचे आर्थिक जीवन

१. ग्रामीण व आदिवासी समुदायाचे वन आधारित जीवन व वनउत्पादने २. पारंपरिक शेती

३. ग्रामसभेची मालकी ४. वनहक्क कायदा

घटक ४ – प्रात्यक्षिक

Scanned with OKEN Scanner

II- Major II: आदिवासी आणि ग्रामीण विकास

अभ्यासक्रमाची उद्दिष्ट्ये

- आदिवासी आणि ग्रामीण विकासाच्या विविध योजनांचा अभ्यास करणे.
- आदिवासी आणि ग्रामीण समुदायाच्या विकासाची योग्य रणनीती समजून घेणे

घटक १- शैक्षणिक विकासाच्या योजना

१. आदिवासींच्या शैक्षणिक विकासाच्या योजना

२. इतर जाती-जमातींसाठी योजना

घटक २- आर्थिक विकासाच्या योजना

१. आदिवासींच्या आर्थिक विकासाच्या योजना

२. इतर जाती-जमातींसाठी आर्थिक विकासाच्या योजना

घटक ३ आदिवासी आणि ग्रामीण विकासाच्या योजना

१. आदिवासी विकासाच्या विवध योजनांचा अभ्यास: योजनेची उद्दिष्टे, निधीची तरदूत, अमलबजावणी आणि महत्व

२. ग्रामीण विकासाच्या विवध योजनांचा अभ्यास: योजनेची उद्दिष्टे, निधीची तरदूत, अमलबजावणी आणि महत्व

घटक -४ प्रात्यक्षिके

Scanned with OKEN Scanner

III- Minor: पर्यावरण शिक्षण आणि हवामान बदल

अभ्यासक्रमाची उद्दिष्ट्ये

- पर्यावरणाचे संवर्धन, प्रदूषण नियंत्रण व हवामान याबद्दलाविषयी विद्यार्थ्यांमध्ये व समाजात जागरूकता निर्माणकरणे.
- निसर्गाशी सुसंवाद साधणारी जीवनशैली, शाश्वत विकासाची वृत्ती व मूल्ये विकसित करणे
- हवामान बदलाचे शेती, आरोग्य, उद्योग, समाज व पर्यावरणावर होणारे परिणाम समजून घेणे.

घटक १ : पर्यावरण शिक्षणाची संकल्पना व गरज

१. पर्यावरण शिक्षणाची व्याख्या व संकल्पना:

२. पर्यावरण शिक्षणाची उद्दिष्टे आणि गरज: जागरूकता, वृत्ती बदल, जबाबदार वर्तन

३. भारतातील पर्यावरण शिक्षण: धोरणे व उपक्रम

घटक २ : पर्यावरणीय संकटे आणि आव्हाने

१. नैसर्गिक संसाधनाचा नाश उदा. जंगलतोड, जलस्रोत, मृदा हानी जैवविविधता इत्यादी

२. प्रदूषणाचे प्रकार : वायू, पाणी, माती, ध्वनी इत्यादी

३. औद्योगिकीकरण व शहरीकरणाचे परिणाम

घटक ३ : हवामान बदल

१. हवामान बदलाची कारणे- जागतिक तापमानवाढ, हिमनद्या वितळणे, समुद्रपातळी वाढ

२. हवामान बदलाचे परिणाम- शेती, आरोग्य, वन्यजीव, आदिवासी आणि ग्रामीण समाज

३. हवामान बदलावरील उपाययोजना- वृक्षलागवड, पाणी व्यवस्थापन, कचरा व्यवस्थापन इत्यादी

घटक ४ : प्रात्यक्षिके

IV- Vocational and Skill: संवादक भाषा - इंग्रजी (Communicative Language-English)

Course Objectives:

- This syllabus aims to build foundational English language skills,
- Provide tools for effective personal and professional communication to students.
- The integrative project encourages practical application of the skills to students

Unit-I Writing Comprehension

1. Short descriptive paragraph- My Daily Life /My Village / Forest
2. Sentence completion & Guided writings

Unit II Oral Communication Skills

1. Personality Development Skills: Confidence, Teamwork, Positive attitude
2. Public speaking presentation i.e. short speeches, introducing guests, anchoring

Unit III Basic Grammar Rules

1. Tenses (Comprehensive Foundation)-Present, Past, Future
2. Model Auxiliary Word i.e. Can, Could, May, Might, Shall, Should, Will etc.
3. Understand different Question Types

Unit IV: Translation

Practice in Translating short paragraphs/ folk tales/ Cultural Narrative

V- Internship/ Project: Cocurricular Activity- ग्राम विकास

Scanned with OKEN Scanner

Semester V

Sr.	Subject		Teaching Scheme Hrs/week			Examination Scheme* Practical/ Project			
1		**Credits**	Theory	Pr. Period	Total Period	Du. Hrs	Max.Marks Pra./Proj. (CA)**	Min. Pass. Marks	Total Marks Th.Pr. IA
	Tribal & Rural Sociology	4	-	8	-	-	100	50	100
2	Tribal & Rural development	4	-	8	-	-	100	50	100
3	Environment Education & Climet Change	4	-	8	-	-	100	50	100
4	Communicative Language-English	4	-	8	-	-	100	50	100
5	**Project/ Co-Cocurricular Activity**	4	-	8	-	-	100	50	100
		20	-	**40**	-	-	**500**	**50**	**500**
		300+ Internship			-	-			

*No theory exam only project/practical exam **CA- College Assesment

Scanned with OKEN Scanner

अभ्यासक्रम: सत्र VI

I. Major I: सामाजिक विचारवंत आणि सामाजिक कार्यकर्ते: संदर्भ चंद्रपूर आणि गडचिरोली जिल्हा

II. Minor- ग्रामीण व आदिवासी साहित्य

III.Vocational and Skill: गौण वनौपज (NTFP) प्रक्रिया

IV. Value Aded/ AEC: गौण वनौपज (NTFP) विक्री

V. Internship/ Project: Co- curricular Activity- Project

I- Major I: सामाजिक विचारवंत आणि सामाजिक कार्यकर्ते: संदर्भ चंद्रपूर आणि गडचिरोली जिल्हा
अभ्यासक्रमाची उद्दिष्ट्ये

- विद्यार्थ्यांमध्ये सामाजिक कार्याची जाणीव निर्माण करणे
- ग्रामीण आणि आदिवासींच्या समस्यांची जाणीव निर्माण करून देणे
- सामाजिक विचारवंत आणि कार्यकर्ते यांचे कार्य जाणून घेऊन सामाजिक प्रश्न सोडविण्यात पुढाकार घेणे.

घटक १ : सामाजिक संघटन व पर्यावरण शिक्षण विषयक कार्ये

१. बाबा आमटे आणि साधन आमटे: सामाजिक संघटन, कृष्ठरोग निर्मूलन, शिक्षण व पर्यावरण

२. परोमिता गोस्वामी: सामाजिक संघटन, कामगार चळवळ, महिला संघटन, दारूबंदी इत्यादी कार्ये

३. राणी हिराई: पाणी व्यवस्थापन व सांस्कृतिक विकास

घटक २. आदिवासी आणि ग्रामीण भागातील शिक्षण आणि आरोग्यविषयक कार्ये

१. अभय बंग आणि राणी बंग: ग्रामीन व आदिवासी भागातील आरोग्य सेवा, आरोग्य विषयक संशोधन, व्यसनमुक्ती अभियान

२. प्रकाश आमटे आणि मंदाकिनी आमटे: आदिवासी भागातील आरोग्य सेवा, शिक्षण, स्वावलंबन, रोजगार

घटक ३. आदिवासींचे हक्क आणि अधिकार विषयक कार्ये

१. नारायण सिंह उइके: ब्रिटिशकालीन व नंतरच्या काळातील आदिवासी हक्क चळवळ व सामाजिक कार्ये

२. देवजी तोफा: मेंढालेखा गावातील ग्रामसभा स्वशासन, गाव वनाधिकार इत्यादी कार्ये

३. सुखदेव उइके: वनाधिकार चळवळ, ग्रामीण व आदिवासींचे आरोग्य सुधारणा इ. कार्ये

४. मोहन हिराबाई हिरालाल: वनाधिकार चळवळ,बांबूवनउत्पन्नावर ग्रामसभेचा अधिकार

५. बाबुराव माडावी: आदिवासी विकासाची कार्ये

घटक ४: प्रात्यक्षिके

Scanned with OKEN Scanner

II- Minor- ग्रामीण व आदिवासी साहित्य

अभ्यासक्रमाची उद्दिष्ट्ये

- ग्रामीण व आदिवासी साहित्य- स्वरूप, संकल्पना व वैशिष्ट्यांचा अभ्यास करणे
- ग्रामीण व आदिवासी समाजाची जीवनशैली, संस्कृती, संघर्ष, श्रद्धा आणि मूल्ये अभ्यासणे
- ग्रामीण व आदिवासी साहित्यातील निवडक साहित्यकृतींचे चिकित्सक आकलन करणे
- साहित्यातील ग्रामीण व आदिवासी बोलीभाषेचा, वाक्यप्रयोग आणि शब्दप्रयोग अभ्यासाणे

घटक १ : ग्रामीण व आदिवासी साहित्याचे स्वरूप व संकल्पना

१. ग्रामीण आणि आदिवासी साहित्याची व्याख्या, स्वरूप आणि व्याप्ती

२. ग्रामीण व आदिवासी साहित्याचा उगम आणि विकास (१९६० ते २०००)

घटक २ : ग्रामीण व आदिवासी साहित्य आणि संस्कृती

१. ग्रामीण व आदिवासी संस्कृतीची वैशिष्ट्ये

२. ग्रामीण व आदिवासींची निसर्ग संस्कृती, परंपरा व मूल्यव्यवस्था- निसर्ग, श्रद्धा व लोकविश्वास, रूढी इत्यादी

घटक ३ : निवडक साहित्यकृतींचा अभ्यास

१. "रानातली वाट" बाबासाहेब कंगाले (आदिवासी गोंड जमातीतील IPS अधिकाऱ्याची यशोगाथा)

२. तहान (कादंबरी) सदानंद देशमुख

घटक ४ : प्रात्यक्षिक

लोकसाहित्य संकलन : परिसरातील लोकगीते,लोकनृत्य,दंडार,म्हणी,कथा, दंतकथा, कोडी इ.

संकलित करून दस्तऐवजीकरण करणे

III-Vocational and Skill: गौण वनौपज (NTFP) प्रक्रिया

वन औषधी प्रक्रिया, बांबू हस्तकला प्रक्रिया, तेलबिया प्रक्रिया- सोयाबिन टोरी इत्यादी

IV. Value Aded/ AEC: गौण वनौपज (NTFP) विक्री

वन औषधी विक्री, बांबू हस्तकला विक्री, तेलबिया विक्री इत्यादी

V. Internship/ Project: Co- curricular Activity- Project

Semester VI

Sr.	Subject		Teaching Scheme Hrs/week			Examination Scheme* Practical/ Project			
		Credits	Theory	Pr. Period	Total Period	Du. Hrs	Max.Marks Pra./Proj. (CA)**	Min. Pass. Marks	Total Marks Th.Pr. IA
1	Social Thinker and Social Leader	4	-	8	-	-	100	50	100
2	Gramin Ani Adivasi Sahitya	4	-	8	-	-	100	50	100
3	Non Timber forest product processing	4	-	8	-	-	100	50	100
4	Non Timber forest product Marketing	4	-	8	-	-	100	50	100
5	**Project/ Co- Curricular Activity**	4	-	8	-	-	100	50	100
		20	-	**40**	-	-	**500**	**50**	**500**
		480			-	-			

*No theory exam only project/practical exam **CA- College Assesment